

placentia, & intentione, ut sequatur, redit voluntarium effectum: Sed ponens omissionem, vel causam per accidens, ex qua prævidetur futurus effectus bonus, frequenter vult, & intendit effectum: ergo illi est voluntarius. Mai. constabit sest. seq Min. suadetur: Quia in omnium estimatione ponens eiusmodi causam, prudenter creditur, velle effectum bonum fecutum, nisi aliunde constet oppositum.

47 Loquendo vero de effectu secundo indifferenti, non est ita vera conclusio. Nihilominus magna ex parte poneti omissionem, vel actionem, ex qua per accidens prævidetur futurus effectus indifferentis, est voluntarius effectus. Prob. Ponens eiusmodi omissionem, vel actionem cum prævisione effectus, magna ex parte vult effectum: Sed volenti effectum fecutum ex huiusmodi causa est voluntarius effectus: ergo ponenti eiusmodi causam magna ex parte est voluntarius effectus. Prob. mai. experientia ipsa: quia ponentes similem causam, si rogarentur, an vellent effectum indifferentem fecutum? magna ex parte dicerent, velle effectum.

SEC_E

SECTIO V.

An ponenti causam per accidens, vel omissionem, ex qua prævidetur futurus effectus, & cum intentione, ut sequatur, sit voluntarius effectus?

48 **S**up. Talem effectum fore affectivè volitum, in quo nullum est dubium, solù est dubium, an sit causaliter voluntarius? Vazq. disp. 24. cap. 4. Ribad. disp. 4. num. 47. Aranda disp. 5. n. 181. Averfa hic sest. 3. dicunt non esse causaliter voluntarium: & pro ea citari potest Lelius de iustitia lib. 2. cap. 9 dub. 16. conclus. 3. At vero Ariaga disp. 8. sest. 6. Carleton disp. 86. sest. 5. Lugo de iustitia disp. 11. sest. 4. & alij communiter dicunt, eiusmodi effectum esse causaliter voluntarium. Placet hæc sententia.

49 Prob. Ille effectus est causaliter voluntarius, cuius voluntas est causa per se: Sed voluntas est causa per se, eiusmodi effectus: ergo. Prob. min. Ex D. Thom. quæst 2. de malo art. 1. Tunc voluntas est causa per se, quando per intentionem agit ad talem effectum, & ponit exemplum in eo,

qui

qui fodit terram ad inveniendum thesaurum: Sed in hoc casu, per intentionem effectus ponit causam, ut medium ad tam effectum: ergo voluntas est causa per se eiusmodi effectus: Si quidem directe cooperatur in effectum, ut se explicat D. Tho. 2. 2. quæst. 169 art. 2. ad 4. dicens, fabricare directe idola, ut adorantur, esse directe ad idolatriam concurrere, & cooperari. *Confirm.* Ille est causa per se documenti alterius; contra quem datur actio in documento alterius: Sed contra ponentem actionem indifferentem, ex qua sequitur documentum alterius ex intentione, ut sequatur, datur actio in alterius documento: ergo est causa per se documenti alterius. Prob. min. ex leg. 2. ff de aqua pluvia arcenda §. Labeo. *Qui avertit torrentem, ne sibi noceat, unde factum sit, ut vicino noceat, agi potest à vicino, si modo hoc animo fecit, ut vicino noceat.* *Confirm.* 2. Iuxta multorum sententiam apud Lugo supra, occidens aliquem ex intentione nocendi creditoribus, qui occasione mortis sua debita perdent, tenetur ex iustitia solvere creditoribus; tamquam causa voluntaria, & iniusta damni creditorum: Sed occissio alterius secundum se considerata non influit per se

se; sed tantum per accidens in damnum creditorum: ergo ponenti causam per accidens, ex qua prævidetur futurus effectus cum intentione, ut sequatur, est voluntarius effectus.

50 Prob. 2. Ponens eiusmodi causam, est causa moralis effectus: Sed effectus est voluntarius illum causanti moraliter: ergo. Prob. mai. Ponens eiusmodi causam cum intentione effectus, non est purus permissor effectus: ergo est causa moralis effectus. Prob. anr. Qui vult, quantum est ex se, ut effectus oriatur ab aliis, qua causa, non est purus permissor effectus: Sed ponens eiusmodi causam cum prævisione, & intentione effectus, vult quatenus est ex se, ut effectus oriatur à tali causa: ergo. 2. Qui promovet existentiam effectus non est purus permissor effectus: Sed ponens eiusmodi causam cum intentione effectus, promovet existentiam effectus: ergo. Prob. min Ponens ex intentione effectus causam, non minus contingendam cum effectu, ac si esset causa per se efficax, & connexa cum effectu, in estimatione omnium dicitur promovere existentiam effectus: Sed ita se habet ponens talem causam: ergo. Prob. mai. Quia si habens illam intentionem, non videres illam

illam causam coniungendam cum effectu,
poneret aliam causam per se efficacem, ut
daretur effectus: ergo ponens ex intentio-
ne effectus causam non minus coniunge-
dam cum effectu, ac si esset causa per se
efficax, & connexa cum effectu, dicitur
promovere existentiam effectus.

51 Prob. 3. Non minus connectit
 effectum cum agente intentio effectus;
 quam obligatio vitandi causam, & effec-
 tum: Sed ponenti eiusmodi effectum cu
 obligatione vitandi causam, & effectum,
 esset voluntarius effectus: ergo ponenti
 eiusmodi causam cu intentione effectus,
 esset voluntarius effectus. Min. constabit
 ex dicendis. Prob. mai. Intentio effec-
 tus ita conducit ad rationem cause, ut
 sibi eadem actio indifferens posita cum
 intentione effectus, reddat effectum car-
 saliter voluntarium, & proprium ponen-
 tis actionem; & posita sine intentione,
 reddat effectum permisum: Sed hoc idem
 facit obligatio, & non obligatio vitandi
 effectum: ergo non minus, &c. Prob. mai.
 Eadem tentatio causata à Dæmone ia-
 tentione peccati reddit peccatum Dæ-
 moni voluntarium; & eadem sive causata
 à Deo in pœnam peccatorum, sive immi-
 ssia ad probandum sine intentione peccati,

red-

reddit peccatum permisum respectu Dei
 ergo intentio effectus ita condicit ad ra-
 tionem cause, ut sibi, &c. Confirm. Präci-
 piens, & cōsulens aliquem effectum direc-
 tè cooperatur, & est causa moralis direc-
 tæ effectus: sed intentio non habet mi-
 norem vim, nec minus directam in effec-
 tum; quam præceptum, & consilium:
 ergo.

52 Obijc. 1. Intentio effectus prævisi
 in causa per accidens, neque physicè, ne-
 que moraliter immutat habitudinē ope-
 rantis ex vi talis cause in genere effecti-
 vo. Sed non data intentione, agens non
 causat effectum in illa causa: ergo neque
 data intentione. Prob. mai. Intentio ef-
 fectus nō facit, quod causa magis influat,
 aut conduceat ad effectum; quam influe-
 ret, aut conduceret, non data intentione:
 quia non auget illius vites: Sed per id,
 quod non facit, quod causa magis influat,
 aut conduceat ad effectum, quam si ipsum
 non esset, non immutatur habitudo ope-
 rantis physicè, neque moraliter in genere
 effectivo: ergo intentio effectus non im-
 mutat habitudinē operantis in genere ef-
 fective. 2. Si intentio effectus reddebet
 effectum voluntarium in ponente causam
 per accidens, vel omittente, & non impe-

L 2
dici-

diente ignem; non impediens ignem teneretur ad restitutionem. Sed hoc est falsum: ergo. Prob. mai. Ille tenetur ad restitutionem, qui procurat physicè, vel moraliter damnum alterius. Sed non impediens ex intentione, procuraret, & posneret moraliter malum alterius, ut dicens: ergo. Maior patet: quia alter habet ius, ut nemo procuret combustionem, & ideo præcipiens combustionem tenetur ad restitutionem: quia moraliter causat combustionem.

53. Resp. Nego mai. quoad secundam partem. Ad prob. dist. mai. Intentio non facit, quod causa magis influat, aut conducat physicè, conc. mai. non facit, quod causa magis influat, aut conducat moraliter, nego mai. & similiter auget moraliter eius vires. Ratio est; quia intentio facit, quod illa causa, quæ non erat medium, sit medium, & eligatur ut medium ad consequendum effectum: & quod ita immunit causam, ut faciat esse medium, quod medium non erat, moraliter auget vires cause, moraliter magis conduit; & per illam habet diversam habitudinem ad effectum; quam si non daretur intentio. Si cut obligatio impediendi causam, ne sequatur effectus, similiter facit, quod ope-

rans

rans habeat diversam habitudinem ad effectum dum ponit causam: & facit, quod causa moraliter magis influat, & moraliter auget vires cause. Ad 2. Nego mai. dum ex officio non tenetur ex iustitia impedire. Ad prob. concess. prima parte mai. dist. secundam. Ille tenetur ad restitutionem, qui moraliter causat damnum actione iniusta, conc. actione præcisè contra charitatem, nego mai. & dist. min. Non impediens, causat moraliter damnum actione, vel omissione iniusta, nego min. actione, vel omissione, contra charitatem, conc. min. & nego conseq. Itaque causans physicè damnum, tenetur ad restitutionem, & causans damnum moraliter actione iniusta, qualiter illud causat præcipiens, & consulens, & non impediens, qui ex officio impedire tenetur: quia alter ius habet, ne ita inferatur ipsi damnum; non tamen habet ius, vt alter impedit damnum, neque habet ius, vt non ponatur causa per accidens mali: & ideo sic causantes damnum moraliter, non tenentur ad restitutionem; peccant contra charitatem, quæ obligat ad non volendum, neque procurandum malum proximi. Neque incurunt excommunicationem, aut irregularitatem, si posita esset facienti tale

damnum: quia haec solum incurrit a verè, & propriè physice faciente damnum, vel ad summum a præcipiente, & consuente. Quia sicut odia sunt restringenda, ita, & pœna.

54. Obje. 2. Intentio, vel præcisè habet reddere effectum volitum? & sic non reddit illum causaliter voluntarium; vel insuper habet, esse se ipsa induciva effectus, sicut intentio pollutionis præ alijs intentionibus, habet se ipsa esse induciva pollutionis? & sic causabit effectum non ex positione causa per accidens; sed ex intentione causante per se, & procuratio effectus erit merè interna. 2. Effectus non redditur voluntarius per positionem circumstantia, qua posita, agens non magis promovet effectum; quam si non esset ea circumstantia: Sed agens non magis promovet effectum per positionem intentionis, quam si non poneretur: ergo per positionem intentionis non redditur voluntarius. Min. videtur vera: quia cum intentione, & sine intentione poneretur causa per accidens, qua promovendus esset effectus: & velle effectum, non est efficere effectum. Resp. Intentionem effectus, neque habere solum primum, neque habere se sola secundum: quia ut bene notat ar-

gue ns

guens, hoc est speciali intentionis pollutionis, quæ se ipsa est induciva pollutionis: & ideo si solum ponatur causa externa per accidens pollutionis, sine causa externa per se, procuratio pollutionis erit solum interna: & fortè iuxta doctrinam dicentium, pollutionem ortam ex solis cogitationibus interuis non esse reservata, hec pollutio non erit reservata. Vide Sect. 1. sup. 1. fine.

55. At verò in nostro casu intentio effectus sequuti est volitio effectus, & simul est moraliter electio medij ad effectum, quando coniungitur cum causa externa per accidens: & est moraliter procuratio externa effectus propter rationes conclusionis. Ad 2. Conces. mai. nego min. Quia per positionem intentionis positio causa per accidens, est positio medij, seu est medium in ordine ad effectum: & non posita intentione, non esset medium: sicut existente obligatione impediendi causam, & effectum, moraliter immutaretur causa per accidens; quæ tunc esset moraliter medium ad effectum: & tunc moraliter promoveretur effectus per illius positionem; & non data obligatione, neque esset medium, nec per illius positionem promoveretur moraliter effectus.

SECTIO VI.

An effectus prævisus in causa per accidens; seu cōctione de se indifferenti ad effectum, & carentiam, sit causaliter voluntarius, si datur obligatio vitandi causam, & effectum?

36 **S**up. 1. Quando est obligatio vitandi effectum, & vitandi causam per accidens, ne sequatur effectus, est affectivè voluntarius in causa maiori, vel minori gravitate, prout prohibita fuerit causa, ne sequatur effectus: si causa fuerit leviter prohibita, effectus erit affectivè voluntarius in causa voluntarietate imputationis sub levi. Hæc est communis sententia. Ratio est: quia quando se gerit agens, ac si vellet effectum, effectus est affectivè voluntarius: Sed tunc se gerit agens, ac si vellet effectum: ergo effectus est affectivè voluntarius. An vero sic operans dicendus sit peccare peccato consensus, vel peccato non impediendi, quod 1. negat Aranda num. 191. concedens 2. quælio est de nomine: Quia dicentes peccare peccato consensus, solum dicunt, moraliter peccare

care peccato consensus, quoad imputationem ad culpam; non quoad alios effectus, aut alias malitias: quia verum est, sapè lege charitatis prohiberi non impeditionem effectus, & lege iustitiae prohiberi consensum in effectum; & tunc non impeditio erit moraliter consensus in ordine ad peccandum, non in ordine ad peccandum peccato iniustitiae, ut diximus test. ant. Neque tenere potest eamdem malitiam amor interpretativus, & consensus formalis, quia iuxta Vazq. disp. 102. cap. 7. num. 33. & 34. formaliter intendere ruinam alterius in peccatum veniale eo animo, ut iacturam boni spirituitalis patiatur, est lethale (sed hoc intendit Diabolus, & rarissime intendunt homines) virtualiter intendere malo exemplo ruinam alterius in veniale, solum est veniale.

37 Communis sententia ferè omnium ex omni Schola cum D. Thom hic quæst. 6. art. 3. dicit. Quoties datur obligatio vitandi effectum, & causam, ne sequatur effectus, tunc effectum esse causaliter voluntarium in positione causa per accidens. Aranda disp. 5. nu. 193. citans Recentiores dicit, talem effectum non

non esse causaliter voluntarium in causa. Arriaga, Salas, & Amicus supra, qui dicunt esse voluntarium effectum, ideo id afferunt, quia existimant, non data obligatione, esse voluntarium: & ipsa ex eorum rationibus est, quia alioqui, nec data obligatione foret voluntarius: quasi dicant, id quod non est voluntarium præcisivè ab obligatione impediendi; data obligatione impediendi, non est voluntarium: quia obligatio supponit, & non facit voluntarium. Quæ ratio præcipue impugnatur Confirm. 2.

58 Placet communis sententia. Hac ratione est voluntaria submersio navis Gubernatori non auxilianti, & potenti auxiliari. Est voluntaria mors non succurrenti extremè indigenti iuxta illud vulgatum Ambrosij. *Si non paristi, occidisti.* Petenti mutuum ab usurario, sine iusta causa, est voluntarium peccatum usurrij. Fœminæ data occasione, se offerenti aspectui turpiter eam amanti, est voluntarium peccatum alterius, ut bene docet Sanchez lib. 1. summæ cap. 6. n. 17. licet non esse tunc voluntarium dicit Cayet. Armilla, & alij: Dixi data occasione se offerenti: quia non ultrò se offerenti, ut ipse dicit; sed exenti, ut spatiatur,

tur, v.gr. non erit voluntarium: quia valde durum est investigare, & taxare, an sit titulus exeundi, & detineri domi. Alias dicit, peccarent se ornantes, cum sciant fore, ut adamentur.

59 Prob. ex Suarez, Ponere causam per accidens, seu ex se indifferentem ad effectum, & carentiam cum obligatione vitandi effectum, & causam, ne sequatur effectus, est moraliter ponere effectum: ergo ponenti eiusmodi causam est voluntarius effectus. Prob. ant. Velle eiusmodi causam, est velle effectum: ergo ponere eiusmodi causam, est ponere effectum: Ant. est adversariorum dicentium, effectum esse affectivè voluntarium. Pro. conseq. Causa in his circumstantijs est idem obiectivè cum effectu, & cadit sub eadem prohibitione, ac effectus, & ideo velle causam est velle effectum: ergo ponere eiusmodi causam, est ponere effectum moraliter, seu est voluntatem se habere, ac si poneret effectum. Conf. Ponere id, cuius oppositum requiritur, & est debitus hic, & nunc, ne existat effectus, est moraliter ponere effectum. Sed omissio huius causæ per accidens requiritur, & est debita hic, & nunc, ne existat effectus: ergo ponere hanc causam, est moraliter

ponere effectum Mai. constat ex doctrina sapè repetita D. Tho. & est communis. Min quoad secundam partem est certa: quia supponimus dari obligationem vittandi causam: & esse omissionem debitam, & requisitam ne existat effectus: ergo absolutè ponere talem causam est moraliter ponere effectum.

60 Confirm. 2. Quæ erat causa per accidens, ratione obligationis poterit esse moraliter causa per se effectus: ergo quamvis illa sit ex sè causa per accidens, ponenti illam cum obligatione impediendi erit voluntarius effectus. Prob. ant. Non tenetur ad restitutionem damni sequi, qui non fuit Author, aut causa per se damni (nisi speciali casu, vt in casu assecurationis, & similibus) Sed data obligatione ex iustitia impediendi damnum, vt in Depositario, Commodatario, Gubernatore Civitatis, & navis, & custode vineæ, ponens omissionem ex se causantem per accidens, & qua sequitur effectus, tenetur ad restitutionem: ergo quæ erat causa per accidens, ratione obligationis potest fieri causa per se: ergo causa per accidens etiam poterit fieri causa per se ratione obligationis impediendi, quamvis obligatio sit ex charitate: quia non

fa-

facilis erit disparitas, cur in uno casu sit idem moraliter quoad iustitiam ponere causam, ac ponere effectum, & in alio non sit idem moraliter quoad charitatem. Confirm. 3: Illi est voluntarius effectus, qui in estimatione prudentum censemur cooperari ad effectum: Sed ponens eiusmodi causam cum obligatione impediendi, censemur cooperari ad effectum: ergo. Prob. min. Ex cap. Qui potest 23. quest. 3. Nec enim caret scrupulo Societatis securæ, qui manifesto facinori definit obvia-
re: Ubi non explicata obligatione obviandi, dicit non carere scrupulo Societatis, & cooperationis, qui definit obvia-
re: ergo, qui non impedit cum obligatio-
ne impediendi, & qui ponit causam, ex
qua sequitur effectus, cum obligatione
impediendi, absolutè dicitur cooperari
ad effectum. Hoc etiam confirmari pos-
set ex multis locis utrinque iuris, ex cap.
Non inferenda ex cap. ostendit 23. de rea-
gulis Iuris leg. 164. Qui non facit, quod
facere debet, videtur facere adversus ea,
que non facit. Et in 1. quid ergo de his,
qui notantur infamia: quodammodo fecisse
videtur, ubi per quodammodo denotatur
causalitas moralis, seu virtualis. Ex cap.
Qui potest. Quodcum, & alijs, ubi poten-

425

impedire, & non impediens, ponens causas per accidens in casu legis prohibentis, censetur Author, & causa moralis effectus.

61 Confirm. 4. In peccato scandalī sunt voluntaria aliena peccata, quæ ex malo exemplo prævidentur futura: Sed malum exemplum solum est causa per accidens alieni peccati, ut communiter dicitur: ergo ponere causam per accidens cum obligatione vitandi, reddit voluntarium alienum peccatum. Min. conceditur ab adversarijs, & maior solum negatur ab Ariaga disp 8. sect. 6. & Aranda supradictum. dicentibus, esse affectivè voluntaria, non causaliter propter rationem obiectionis 2. Tandem, non magis connexit causam per accidens cum effectu intentio effectus, quam obligatio impediendi causam: Sed ponere causam per accidens cum intentione effectus, est moraliter ponere effectum, & reddit illum causaliter voluntarium: ergo.

62 Obij. 1. Aranda. Obligatio impediendi causam per accidens orta ex voto speciali, non reddit effectum prævisum causaliter voluntarium: ergo neque obligatio orta ex præcepto. Conseq. videtur bona: quia non est minor vis in obli-

obligatione, sive oriatur ex voto, sive ex præcepto. Prob. antec. Si obligatio impediendi orta ex voto, redderet causam per accidens causam per se, qui vovisset vitare causas per accidens pollutionis, eas ponens, redderet causaliter voluntariam pollutionem: & peccaret non solum contra votum, sed etiam quia esset procurator pollutionis, & incideret in peccatis his impositis, scilicet reservationem: Sed hoc est difficile: ergo. Resp. Nego ant. Ad prob. conceit. mai. quoad primam partem, nego quoad secundam, & nego min. sensu explicato. Itaque ille homo peccaret contra votum, & quia erat leviter procurator pollutionis; non graviter procurator: quia causa non erat ex se, & per se efficaciter procurativa pollutionis: Ex quo sequitur, quod non incurriter reservationem: quia reservatio solum est posita ponenti causam pollutionis, quæ ex se, & per se sit causa efficax pollutionis, ut diximus de intendente pollutionē; non ponenti causam per accidens, ut magis explicabimus infra.

63 Obijc. 2. Iuxta hæc, qui teneatur impedire homicidium, & non impediret, erit causator, & procurator homicidij: Sed hoc est falsum: ergo. Prob. min.

Quia

Quia si est causator homicidij, incurret irregularitatem, excommunicationem, & reservationem; si forte illi sint annexæ. Præsertim si sit Gubernator, qui ex munere tenetur ea impedire: Sed hoc est durum: quamvis illud concedat Dicastillo tractatu 2. de Censuris cap. 15. cum Suar. ergo. *Confirm.* Qui suo exemplo incitaret alterum ad occidendum, teneretur ad restitutionem damni illati, incurreret irregularitatem, & reservationem: præsertim si sit Gubernator, qui tenetur impedire peccata aliorum: Sed hoc est magis durum: ergo. *Resp.* Conces. mai. moraliter loquendo; nego min. Ad prob. nego mai. cum Vazq. Thom. Sanch. libr. 1. summæ cap. 6 num. 5. Hurtado disp. 2. de irregularit. dif. 9. num. 34. & alijs apud Diana 4. p. tract. 2. resol. 7. Quia poena irregularitatis, & excommunicationis solum est posita positivè, & directè occidentibus; quia non violatur perfectè, & directè lex iustitiae, nisi quando quis ita est causa iustitiae, ut verè influat: aut cum ex contractu, aut officio tenetur ex iustitia impedire, & non impedit, & hoc existimo verum cum Sanchez; etsi non impediens, expræsse tunc intenderet mortem alterius. *Ad confirm.* Nego mai. propter rationem

nem

nem datam: & ideo nemo hanc ruinam occasionatam vocat crimen iniustitiae directè, & perfectè; Sed imperfectè, & reducтивè. Quia Gubernator ex officio solum tenetur impedire damnum inferre volentes, & eos virgere ad satisfacendum; cum tamen non sit Pastor non tenetur dare bonum exemplum, & ideo ex iustitia non tenetur impedire damna, quæ sequuntur ex suo malo exemplo. Neque Episcopus malo exemplo inducens tenetur ad restitutionem: quia etsi ut Pastor teneatur oves pascere; at verè ad id tenetur ex charitate in bonum, & utilitatem peccantis; non ex iustitia in bonum patientis damnum: qua ratione probabilius sententia cum Suarez tom. 4. in 3. p. disp. 32. sect. 6. dicit, confessarium, qui culpabiliter non obligat penitentem ad restitutionem, non tenet restituere: quia non tenetur ex officio bonum aliorum procurare; sed bonum penitentis, & ideo in ordine ad illos non peccat contra iustitiam; sed contra Religionem negligentem suum officium exercendo.

64. *Obje.* 3. Nequit effectus esse causaliter voluntarius in alio, quin sit ab intrinseco voluntatis ratione causa, quam ponit: Sed nequit esse ab intrinseco vo-

M

lun.

luntatis eiusmodi effectus, ratione solius causæ, ut patet, neque ratione obligationis coniunctæ cum causa: ergo. Prob. min. Circumstantia extrinseca voluntati, & causæ, nec augens vim causæ, nequit esse ratio, ut effectus, sit magis à causa, & à voluntate, quam si non esset talis circumstantia, ut videtur notum. 2. Ratio causæ habens rationem causæ per se respectu effectus, ordinat, & destinat causam ad effectum: quia est conceptus causæ per se: Sed circumstantia obligationis vitandi effectum, nequit ordinare causam, alias non ordinatam ad effectum: quia potius revocat, quam approximat ad effectum: ergo. Resp. Conces. mai. neg. min. Ad prob concess. mai. dist. minor. Non auget physicè vim causæ, conc. min. non auget moraliter, nego min. quia propter rationes conclusionis, ratione obligationis transit illa causa ab esse causam per accidens ad esse causam per se. Ad 2. concess. mai. nego min. Ad subsumpt. dist. Obligatio potius revocat voluntatem ab effectu, quam approximat (& hoc in actu primo) concedo; potius revocat illam causam alias per accidens ab effectu moraliter & in estimatione morali, & imputabilitate, nego: quia facit illam idem cum effe-

cta

cta. Itaque verum est, quod præceptum revocat voluntatem: quia retrahit, & ideo non approximat voluntatem cum effectu alliciendo; ac verò, præceptum coniungit causam cum effectu: quia facit illam moraliter cum effectu: siquidem iuxta adversarios posito præcepto morditer est idem velle causam, ac velle effectum, quod non accedit, non dato præcepto ergo præceptum coniungit causam cum effectu, & facit quod voluntas ponens in actu secundo causam, moraliter censatur ponere, & procurare effectum: & in actu secundo coniungit voluntatem cum effectu, quoad imputationem effectus, & hoc quia in actu primo revocet voluntatem ab effectu. Ratio est, quia quod revocet voluntatem ab effectu, nihil confert, ut effectu oriatur physicè à voluntate: nec ut effectus sit physicè voluntarius, confert tamen, ut dum semel oriatur, oriatur ab illa moraliter, & sic moraliter voluntarius, & imputabilis, ut patet in cogitatione retrahenti.

65 Insistes: Omissio non potest esse voluntaria, nisi sit libera. Sed præceptum nihil conductit, ut sit libera: ergo neque ut sit voluntaria. Prob. min. Quia ut sit libera solum conductit, quod voluntas possit eam impeditre. Confirm. Obligatio

nequit conducere, ut omissio sit voluntaria, nisi aliqua ratione tribuat voluntati libertatem ad omissionem: Sed non tribuit: ergo. Prob. min. quia obligatio supponit potestatem ad actum, & omissionem, in qua stat libertas. Siquidem præceptum eò tendit, ut voluntas potens ponere omissionem, eam non ponat: ergo præceptum non tendit, ut omissio sit causalis, sed eam causalem, & voluntariam supponit. Ad argum. neg. mai. quia ut diximus disp. 5. de Bonitate, omissione contingenter nefaria est voluntaria: Sed permis. mai. Dist. min. Præceptum non conductit, ut omissio secuta sit libera physice, permitto; sit libera moraliter, nego min. Ad prob. dist. ut sit libera physice solùm conductit, quod voluntas possit eam impedire, permitto; ut sit libera moraliter, nego: quia requiritur quod possit imputari ad laudem, vel vituperium, ad quod conductit præceptum, cuius cognitio constituit libertatem moralem supposita libertate physica. Ad confirm. dist. Nisi tribuat libertatem moralem, concedo; nisi tribuat libertatem physicam, neg. Et probatio, & reliqua solùm probant, præceptum, non tribuere libertatem physicam; non vero probant, non tribuere libertatem

tem moralem, quæ libertas physica, data obligatione impediendi, est libertas moralis, modo explicato.

66 Obje. 4. Argumentum difficile continens doctrinam specialem. Iuxta hæc: Religiosus, qui peccato ex se veniali scandalizaret, & incitaret alios malo exemplo ad fornicationem, incurreret reservationem, & peccaret graviter contra votum castitatis. Prob. Peccatum externum grave contra castitatem est reservatum: Sed illud veniale ex se, in illis circumstantijs est peccatum externum grave contra castitatem: quia scandalum generale pertinet ad eadem speciem, ac peccatum, ad quod alij inducuntur: ergo est reservatum. Confirm. Si illud scandalum datum sit alijs Religiosis, scandalum reducitur ad sacrilegium mortale, & est sacrilegium mortale, sic scandalizare: ergo si scandalum sit ad mortale laycorum externum, erit mortale externum.

67 Ad argum. sciendum est cum Vazquez disp. 174. Sanchez lib. 1. sum. cap. 6. scandalum speciale solùm committi ab eo, qui alterum incitat ad malum ex fine, ut peccet, qualiter incitat Daemon, & rarissime homines; quia sic solùm opponitur virtuti speciali, scilicet,

correctioni fraternæ ; si verò incitat ad malum ex alijs finibus, v.gr. ex fine volūtatis, vtilitatis &c. nō committit scandalum speciale; sed solū generale, quo imputatur ei suum peccatum, & peccatum scandalizari, & tenetur confiteri utrumque, sicut sollicitans ad peccatum teneatur confiteri peccatum utriusque, quamvis peccato secuto, vir satis confiteatur dicens, accessisse ad fœminam : quia supponitur virum tollitatem, vt sentit Sanchez; & si ponat limitationem, quam iudico non ponendam. Similiter sciendum est, Religiosum ratione voti solū tenet ad propriam castitatem, seu ad castitatem in se servandam: & solū reservatur violatio gravis externa propriæ castitatis, seu castitatis in se servandæ: quia ad hoc, & non amplius obligat natura voti, ut docet Thom. Sanch. lib. 5. summæ cap. 5. hum. 11.

68. Hinc resp. nego assump. Ad prob. dist. mai. Peccatum grave exterrum contra votum castitatis est reservatum, conced. mai præcisè contra castitatem, neg. mai & dist. min. Illud est peccatum grave contra castitatem, conced. min. contra votum castitatis, nego min. & conseq. Quia illud peccatum est peccatum

gra-

grave exterrum contra castitatem; non verò est peccatum grave exterrum contra votum castitatis: quia non est peccatum grave exterrum contra propriam castitatem, seu contra castitatem in se servandam. Itaque si malo exemplo incitatus à Religioso sit fœcularis, peccatum illud non est sacrilegium grave; si fœcularis, vel Religiosus malo exemplo incitet Religiosos ad peccatum grave, committit malitiam sacrilegij gravis: quia scandalum reducitur ad speciem peccati scandalizari: si tamen scandalizat peccato levi in se, non incurrit peccatum reservatum: quia illud non est peccatum exterrum grave contra castitatem in se servandam, seu contra propriam castitatem.

§. §. §. §. §.

69. Ex his facile resolvitur alia quæstio. An ponere causam per se, ex se inficacem effectus reddat causaliter voluntarium effectum? Ad hanc quæstionem sciendum est, Vazquez 1.2. disp. 115. cap. 2. num. 9. dicere. Pollutionem solū esse malam, ex eo quod fiat modo indebito, & solū fit modo indebito à non

M +

pla-

placere neque intende direcere, dum applicatur causam, quae ex se nullum alium habeat effectum, quam irritate naturam ad pollutionem: ideo dicit licet complacere in pollutione in somnis habita, & eam desiderare ob bonum finem, modo desiderium non sit causa pollutionis. Oviedo controv. 1. num. 1. dicit, pollutionem prævitam in cœlum, quæ ex sua natura primarij non ordinatur ad illam, non esse prohibitam: & sic benè percipitur disparitas alias difficultas, quare scilicet homicidium prævium in ebrietate, sit causaliter voluntarium: quia scilicet homicidium semper est malum, & quare non sit causaliter voluntaria pollutio prævita in somno, aut in ebrietate: quia scilicet sic non est mala, & similiter quare non sit causaliter voluntaria: heres blasphemia, maledictio, contumelia prævita in ebrietate, aut in somno, quoad malitiam hereticus blasphemix, &c. quia haec constituantur in esse talium ex eo, quod vis rationis hant, ut docent Thos. Sanch. lib. 2. sum cap. 8. num. 24. Vazq. 1. 2. disp. 127 cap. 3. & idem docet Ioannes Sanchez de perjurio disp. 20. num. 5. Ideoque prævidens illa in causa, seit illa non futura talia, & non sunt voluntaria in

causa. Vide Dicast. tom. 2. disp. 9. à n. 21.
70 Thom. Sanch. lib. 9. de Matrim. disp. 45. n. 9. dicit, verbum veniale non influere in pollutionem. Et communis sententia cum D. Thom. 2. 2. q. 154. art. 5. culpa pollutionis non intentæ pensatur per culpm causæ. His positis dico. 1. Pollutio prævista in his causis, dum non datur iusta causa eas ponendi, seu dum datur obligatio eas impediendi est voluntaria voluntarietate imputabilitatis ad peccatum veniale. Ratio est, quia pollutio non intenta, nec in se placens, ea ratione est voluntaria in causa remota, qua causa remota est voluntaria: Sed causa remota est voluntaria voluntarietate imputabilitatis ad peccatum leve: ergo. Maior, quæ est D. Thom. Prob. Pollutio ea ratione est voluntaria in causa, qua censetur procurari: Sed in causa remota solidum censetur procurari leviter: ergo. Similiter dico de alijs effectibus fecutis, qui prout in causa ea ratione sunt imputabiles, qua tenemur vitare causam, ne sequatur effectus. Si hic, & nunc tenemur sub levi vitare causam, ne sequatur effectus, effectus probabiliter prævius erit voluntarius voluntarietate imputabilitatis sub levi; si tenemur sub gravi, erit volunta-

rius voluntarietate imputabilitatis sub mortali. Ad quos esse & us vitandos tene-
mūr sub gravi in causa remota, & ad quos sub levi non est facile a signare rationem generalē. Suar. tom. 5. in 3. p. disp 18.
fest. 3. n. 17. Tho. Sanct. libr. 1. sum cap.
6. n. 11. dicunt, sāpē veniale ex se ratione
scandali fieri mortale.

71 Dico 2. Si quis non teneatur vi-
tare leves tactus manus, nec leve com-
plexus urbanitatis gratia, ex quibus præ-
videatur futura pollutio, hæc non est vo-
luntaria. Hæc conclusio probanda est ei-
dem rationibus, quibus probavimus sect.
2. non esse voluntarium in causa effectum
secutū ex causa per se, quando non datur
obligatio virandi causā cause cautē legē-
da, & intelligēda. Sed contra hanc conclu-
sionem obiecties. si hoc ita eslet, Deus pos-
set causare per se cogitationes indifferen-
ter inclinantes ad malum. Sed non po-
test: quia non potest precipere neque con-
siliare malum: ergo. De qua obiectione
sect. sequenti.

72 Dico 3. Ponenti causam per se
remotam, ex qua prævidetur futurus effec-
tus Bonus, est causaliter voluntarius ef-
fectus Bonus, si formaliter intendatur:
quia censetur illum procurare, & appo-
nere

nere medium ad illum consequendum, &
propter rationes, quibus probavimus de
causa per accidēns, quæ magis urgent in
causa per se. Est etiam voluntarius, si non
intendatur formaliter: quia in omnium
æstimatione affectivè, & effectivè illum
procurat. Hac ratione Deo danti auxilia,
& cogitationes inclinantes ad bonum est
causaliter voluntaria bona operatio: Bona
exempla dāti sunt caufabilitate voluntaria
bona opera secuta in omnium æstima-
tione.

SECTIO VII.

An, & quomodo Deo sint causaliter volun-
taria nostra peccata?

73 C ertum est, peccata nostra
esse Deo permisivè vol-
luntaria, & permisivè li-
bera: quia Deus potens illa impedire, vel
non parando concursum omnipotentia,
qua vltimò completur libertas, vel dan-
do auxilium efficax, non impedit. Diffi-
cultas est an sint plusquam permisivè
voluntaria. Salas 1.2 tract. 3. disp. 4. Va-
lentia, & Recentiores apud Vazquez fa-
pra, dicunt, peccata nostra esse Deo phy-
sicè voluntaria. Reliqui omnes, tamen ex no-
stra, quam ex Thomistarum Schola di-
cunt